

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/26-06/0009

URBROJ: 532-05-01-02-02/3-26-01

Zagreb, 12. veljače 2026.

Ministarstvo kulture i medija (OIB 37836302645) na temelju članka 15. stavka 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine” broj 145/24, 151/25) i članka 6. stavka 2. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 128/2025), donosi

ODLUKU

1.

Proglašava se da **Stomorina, dvizanje bandiri** ima status kulturnoga dobra.

2.

Utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite kulturnoga dobra iz točke 1. ove Odluke:

- identificiranje, evidentiranje, dokumentiranje, znanstveno-stručno istraživanje, praćenje stanja
- omogućavanje dostupnosti javnosti sukladno načinima na koje nositelji upravljaju pristupom vlastitoj kulturnoj baštini ili njezinu dijelu
- poticanje prenošenja i njegovanja u izvornoj i drugim sredinama, poticanje revitalizacije kulturnog dobra ili njegovih segmenata
- uključivanje tema vezanih uz nematerijalna kulturna dobra u programe formalnoga i neformalnoga obrazovanja
- osiguravanje međusektorskog i interdisciplinarnog pristupa zaštiti i očuvanju uz prilagodbe suvremenim potrebama zajednica i nositelja
- povećanje vidljivosti, promicanje uloge i značenja kulturnoga dobra u društvu
- uključivanje zaštite i očuvanja kulturnog dobra u razvojne programe, planove i strategije
- u provedbe mjera zaštite potrebno je uključiti nositelje i po potrebi zajednicu, osigurati njihov pristanak u svim fazama provedbe mjera

3.

Nositelji su sve pravne i fizičke osobe evidentirane na Popisu nositelja koji je sastavni dio ove Odluke. Nositelj kulturnoga dobra dužan je provoditi mjere zaštite radi njegova očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra. Područni konzervatorski ured/služba dužan je o svim promjenama Popisa nositelja obavijestiti stručnu službu nadležne Uprave Ministarstva kulture i medija.

4.

Predmetno kulturno dobro s mjerama zaštite i očuvanja kulturnih dobara upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem **Z-7970**.

Obrazloženje

Stomorina, dvizanje bandiri običaj je svetkovine Velike Gospe (15. kolovoza) u Omišlju na otoku Krku. Naziv je izvedenica od „*Sta Maria*“ (Sveta Marija), a odražava simboliku Marijinoga Uznesenja. Ima snažno značenje za lokalnu zajednicu Omišlja, osobito mlade, nevjenčane osobe, ujedno i glavne nositelje običaja. Izvodi se samo u Omišlju. Uznesenju Blažene Djevice Marije posvećena je omišaljska župna crkva pa je *Vela Gospoja* najvažniji blagdan (*principal*) za stanovnike Omišlja. Zbog dubokog poštivanja blagdana veći dio aktivnosti, napose tradicijsko muziciranje i ples, odvija se dan kasnije, na dan Sv. Roka – *Rokovu*.

Omišljani smatraju da se običaj kontinuirano izvodi od kraja 18. stoljeća, a opisan je 1990-ih u stručnim radovima Petra Strčića i Tome Lesice. *Marame (facoli)* koje su žene dobivale od svojih bližnjih, najčešće pomoraca, iznimno su važne u običaju. Mladići su ih ranije skupljali od starijih žena i kasnije ih vraćali. Danas ih čuvaju u prostorijama Kulturno-umjetničkog društva „Ive Jurjević“, koje ima važnu ulogu u održavanju i očuvanju običaja. *Marame* i voće koje tada dozrijeva (grožđe, kruške, smokve) naizmjenično se pričvršćuju na dva duga, višemetarska konopca, rastegnuta na četiri strane i vezana za krovove zgrada na glavnom trgu ispred župne crkve. U sredini se križaju, a u točki sjecišta nalazi se *bandira* koja se zategnuta konopcima odiže oko tri metra od tla. *Bandira* je duga oko 3,70 metara i koristi se isključivo u toj prilici. Opremaju je i ukrašavaju djevojke s više obruča povezanih na štapu s kojih se spuštaju raznobojne trake te *marame* svjetlije boje raspoređene u dva sloja. U svakom se obruču nalazi od 60 do 80 *marama*. Umetnuta je i *kruna*, ispod četiri drvena vrška. U prošlosti je to bila svadbena kruna s cvijećem žene koja se posljednja udala pred svetkovinu *Vele Gospoje*. Omišljani tako predstavljaju Uznesenje Marijino, a *marame* simboliziraju anđele koji lepršajući prate Marijin put u nebesa. Razno voće simbol je zahvale zaštitnici za dobar urod. Ono se vješa i na metalnu konstrukciju u crkvi iznad oltara, što se sve zajedno također naziva *Stomorinom*.

Bandira se podiže u noći između 14. i 15. kolovoza, oko dva, tri sata ujutro i stoji do 17. kolovoza kada se spušta oko 17 sati, prije posljednje, popodnevnice mise u župnoj crkvi. Do druge godine o *bandiri* se skrbi *ženska od bandiri*, koja tu ulogu smije zadržati i u slučaju udaje.

Drugi dio obilježavanja *Stomorine* odvija se 16. kolovoza od 21 sat, kada se upriličuje ples (*tenec*) ispod *bandire* na *Placi*. U prošlosti su mladići odlazili k roditeljima djevojke koja im se sviđa i tražili dozvolu da s njom plešu te večeri. Upravo je ples na taj dan prigoda u kojoj su *stomorinari* izražavali naklonost prema određenoj djevojci. Osobito je to naznačeno u plesu *verec* (*verec* znači *vera*, vjera). Velika je čast za neku obitelj odnosno kuću da *verec* pleše član obitelji.

Tencuri dolaze na *placu* u povorci predvođeni dvojicom *sopaca* na *sopilama* koji sviraju svečanu melodiju – *mantinjadu*. Nakon dva počasna kruga plešu *tenec*, na *mestu* (*prebir*), zatim *verec*, *bakarsku* te polku. Samo tom prilikom mladići su odjeveni u *mornarsku* odjeću – bijele hlače i plave majice duljih rukava, što asocira na zanimanje pomorca, a djevojke u noviju, svijetlu varijantu djevojačke tradicijske odjeće (*kamižot* sa *župicom* i *facolom*), kako se nosila od kraja 19. do sredine 20. stoljeća pod utjecajem iseljenika u SAD – *Merikana*.

Tijekom posljednjih desetljeća običaj se nije bitno mijenjao. Inicijativom turističkih djelatnika početkom 1990-ih željelo se od podizanja *bandire* učiniti turistički zanimljiv događaj pa se neko vrijeme to činilo 14. kolovoza nakon 22 sata. Mladi Omišljani to su 2018. godine vratili u nekadašnji ranijutarnji termin, kada su samo oni prisutni. To svjedoči o činjenici da nositelji ne žele mijenjati elemente običaja radi atraktivnosti za posjetitelje. Voćem uz *bandiru* na *Placi* i *Stomorinu* u crkvi izražava se zahvalnost za dobar urod pa običaj time nosi i pretkršćanske elemente. U izvedbi se afirmiraju i drugi elementi nematerijalne kulture poput glazbe, plesa i vještine izrade tradicijske odjeće koja se i danas izrađuje u mjestu. Ovaj običaj još uvijek ima važnu ulogu u druženju mladih; premda ima snažnu vjersku simboliku, u njemu sudjeluju i oni koji nisu pobožni. *Stomorinom* se Omišljani iznimno ponose i ona je duboko ukorijenjena u njihov osjećaj identiteta.

Na osnovi postupka provjere i stručnog vrednovanja kojim je utvrđeno da su ispunjeni svi kriteriji propisani člankom 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Stručno povjerenstvo nadležno za vrednovanje svojstva nematerijalnih kulturnih dobara, na sjednici održanoj 8. prosinca 2025. godine

donijelo je odluku kojom proglašava da **Stomorina, dvizanje bandiri** ima status kulturnoga dobra u smislu članka 15. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te se, sukladno članku 19. stavku 2. istoga Zakona, određuje upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara (točka 4. Odluke).

Sustav mjera zaštite (točka 2. Odluke) određen je sukladno članku 19. stavcima 2. i 4. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnome lijeku:

Protiv ove Odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

RAVNATELJ

Tomislav Petrincec, dipl. ing. arh.

Dostaviti:

1. *Svim nositeljima – objavom Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija (strankama u postupku):*
 - KUD „Ive Jurjević“ Omišalj, Prikešte 11, 51511 Omišalj
 - Društvo za poljepšavanje Omišlja, Put mora 2, 51511 Omišalj
 - Općina Omišalj, Prikešte 13, 51513 Omišalj
2. Primorsko – goranska županija, Adamićeva 10, 51000 Rijeka
3. Institut za etnologiju i folkloristiku, Šubićeva 42, 10000 Zagreb
4. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Područni konzervatorski ured Rijeka, Užarska 26, 51000 Rijeka
 - Odjel za etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu, ovdje
5. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, ovdje
 - Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE
KLASA: UP/I-612-08/26-06/0009
URBROJ: 532-05-01-02-02/3-26-02
Zagreb, 12. veljače 2026.

Popis nositelja nematerijalnoga kulturnog dobra

Stomorina, *dvizanje bandiri*

Nositelji dobra dužni su provoditi mjere zaštite radi njezina očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno tradicijske matrice i pojavnosti. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo je dužno obavijestiti stručnu službu nadležnu za nematerijalnu kulturnu baštinu, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.

Fizičke/pravne osobe koje prakticiraju ili aktivno promiču **Stomorina, *dvizanje bandiri***:

1. KUD „Ive Jurjević“ Omišalj, Prikešte 11, 51511 Omišalj
2. Društvo za poljepšavanje Omišlja, Put mora 2, 51511 Omišalj
3. Općina Omišalj, Prikešte 13, 51513 Omišalj

